

Kozłowska, Dorota

XV Ogólnopolska konferencja historyków kartografii

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 40/1, 210-212

1995

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Również podczas dyskusji poruszona została sprawa wydania *Słownika geografów polskich*. Inicjatorką edycji była dr Janina Piasecka; zasady redakcyjne i cele przedstawiła na zebraniu Komisji Historii PTG 10 grudnia 1993 r., na sesji 2 września swój projekt przedstawił Tadeusz Słabczyński. Oba te projekty zostały zamieszczone w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” nr 2 1994 s. 91–94

Po dyskusji zaprezentowane zostały postery przygotowane przez: prof. Józefa Babicza z IHN PAN *Pierwszy tematyczny Atlas Królestwa Polskiego, Ms. 1840, jako zabytek kartografii i źródło do historii nauki*; Bożenę Janocińską z Archiwum Państwowego w Lublinie *Wykorzystanie zbiorów Archiwum Państwowego w Lublinie do badań nad historią geografii i kartografii* oraz Mariannę Nowak z Pracowni Dydaktyki Geografii z Instytutu Nauk o Ziemi UMCS z Lublina *Uniwersyteckie wycieczki geograficzne Eugeniusza Romera*.

Dorota Kozłowska
(Warszawa)

XV OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA HISTORYKÓW KARTOGRAFII

W dniach 17–18 listopada 1994 r. odbyła się we Wrocławiu XV Ogólnopolska Konferencja Historyków Kartografii pt. *Kartografia Oficyny Karola Flemminga*, zorganizowana przez Instytut Historii Nauki PAN, Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich oraz Wrocławskie Muzeum Historyczne. Obrady otworzył dyrektor Biblioteki Ossolineum dr Adolf Juzwenko, który powitał zgromadzonych w czytelni głównej Biblioteki Ossolineum uczestników sesji. Przewodniczył konferencji natomiast prof. Andrzej Tomczak z Instytutu Historii i Archiwistyki w Toruniu.

Pierwszy referat, zatytułowany *Zarys dziejów Zakładu Kartograficznego Karola Flemminga w Głogowie*, wygłosił dr Roman Wytyczak, kierownik Zakładu Kartograficznego Biblioteki Ossolineum. Przedstawił on rozwój firm wydawniczych w XVIII i XIX w. specjalizujących się w wydawnictwach geograficznych, omówił przyczyny wzrostu zainteresowania wydawnictwami kartograficznymi i przedstawił dzieje drukarni głogowskiej Karola Flemminga. Po tym referacie nastąpiło otwarcie wystawy wydawnictw kartograficznych tej oficyny we Wrocławskim Muzeum Historycznym, gdzie referat zatytułowany *Oficyna Karola Flemminga w Głogowie – największy śląski zakład kartograficzny* wygłosił dr Maciej Łagiewski, dyrektor Muzeum Historycznego.

Na wystawie zaprezentowano kilka typów wydawnictw pochodzących z typografii Flemminga. Oprócz map wojennych, gospodarczych, politycznych i ściennych (przeznaczonych do użytku szkolnego) pokazano druki akcydensowe, oraz książki. Z map na szczególne zainteresowanie zasługuje mapa Królestwa Polskie-

go z 1863 r. *General Karte vom Westlichen Russland nebst Preussien, Polen und Galizien* z planem Warszawy, w skali 1: 2 000 000 i fragment mapy historycznej *Niemcy 1648*) w skali 1: 800 000 wydanej przed 1898 r. O tych i o innych jeszcze mapach mówili w popołudniowej części sesji: dr Wytyczak – *Przegląd dorobku kartograficznego oficyny Karola Flemminga*; dr Jerzy Ostrowski – *Kartograficzny obraz ziem polskich na mapach Flemminga* oraz Beata Konopska – *Kartografia śląska w dorobku wydawniczym Flemminga*. Po tych referatach nastąpiła dyskusja. Jako pierwszy głos zabrał mgr Edward Schnayder z Krakowa, który rozważał, dlaczego w Głogowie, a nie innym mieście, rozwinęła się tak duża oficyna wydawnicza oraz interesował się, czy oficyna ta zatrudniała Polaków. Na pierwszą część pytania odpowiadali: Lucyna Biały z Głogowa oraz Roman Wytyczak.

Już od XVI wieku był Głogów prężnym ośrodkiem drukarskim. Najstynniejszymi drukarniami były dwie oficyny Güntherów, które znał K. Flemming z wcześniejszego pobytu w Głogowie, kiedy odbywał tam obowiązkową wędrowną pracę czeladniczą. Jedną z nich nabył on w 1833 r.

Jerzy Ostrowski odpowiadał na drugie pytanie. Niewątpliwie Karol Fleming miał współpracownika Polaka, ponieważ jego mapy dotyczące terenów polskich zaopatrzone są w bezbłędne nazewnictwo polskie. Na mapach historycznych nie ma także błędów w genealogii dynastii polskich.

Po tym wystąpieniu głos ponownie zabrała Lucyna Biały przedstawiając oficynę wydawniczą Flemminga, nie tylko jako produkcyjny zakład kartograficzny, ale również artystyczny (zajmujący się wydawaniem katalogów wystaw, kalkomanii, kart do gry, etykiet), wydawnictw prasowych, czy obróbki fotomechanicznej (reprodukcji dzieł sztuki). Również podczas dyskusji mówiono o nowych znaczących wydawnictwach z dziedziny historii kartografii. Jerzy Ostrowski zaprezentował zebranym wydawnictwa IHN PAN – nową serię *Źródła do dziejów geografii* zawierającą *Rękopiśmienne opisy parafii litewskich z 1784 r.* – *Dekanat grodzieński* opracowaną przez Wiesławę Wernerową oraz *Polskie Atlasy Historyczne* Beaty Konopskiej. Mówił także o artykułach Romana Wytyczaka dotyczących zbiorów kartograficznych Biblioteki Ossolineum, zamieszczonych w dwóch pierwszych numerach z 1994 r. „Polskiego Przeglądu Kartograficznego”.

18 listopada odbyła się druga część sesji, na której w dalszym ciągu omawiano dorobek kartograficzny oficyny Karola Flemminga. I tak o Fryderyku Handke – najaktywniejszym kartografie drukarni głogowskiej – mówiła mgr Ewa Szynkiewicz z Wrocławia. Lucyna Szaniawska z Warszawy wygłosiła referat pt. *Ewolucja reymanowskiej mapy topograficznej Europy Środkowej wydawanej w latach 1844-1874 przez firmę Flemminga*. Po przerwie mówiono o zachowaniu zasobu kartograficznego oficyny Flemminga w bibliotekach polskich. Komunikaty na ten temat wygłosiły: Lucyna Szaniawska, mówiąc o atlasach i mapach znajdujących się w zbiorach Biblioteki Narodowej, Maria Urbaniec o ich zacho-

waniu w Bibliotece Jagiellońskiej, a Maria Jankowska o przeprowadzonej na ten temat kwerendzie w poznańskich bibliotekach naukowych.

Po tych komunikatach Jan Szeliga dodał jeszcze informacje o zbiorach flemingowskich w Gdańskiej Bibliotece Uniwersyteckiej, gdzie znajdują się mapy morskie wykonane w typografii Flemminga.

Roman Wytyczak opowiedział również o swoich kłopotach ze zbieraniem materiałów do wygłoszonych tutaj referatów w Niemczech, skąd na rozesłaną kwerendę nie odpowiedziała żadna biblioteka, na obrady nie przybył również zaproszony ambasador Niemiec, ani nikt z jego przedstawicieli. Na zakończenie obrad głos zabrał Edward Schnayder, który w imieniu Zespołu Historii Kartografii zaprosił zgromadzonych gości do Olsztyna na następną sesję, w 1995 r., poświęconą kartografii Prus Wschodnich.

Dorota Kozłowska
(Warszawa)

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI HISTORYKÓW SUBDZIEDZINY CHEMII W DUBLINIE

W dniach 17–20 września 1994 r. odbyła się w Trinity College w Dublinie (Irlandia) konferencja historyków subdziedziny chemii, zorganizowana przez European Science Foundation. Konferencja poświęcona była następującemu tematowi: *Rozwój chemii w narodowych granicach (The Development of Chemistry within National Boundaries)*; z kolei temat ten mieści się w szerszym programie badawczym, któremu patronuje European Science Foundation, a mianowicie: *Ewolucja chemii w Europie w latach 1789–1939 (Evolution of Chemistry in Europe, 1789–1939)*.

W konferencji uczestniczyli badacze z jedenastu zaledwie krajów: Wielkiej Brytanii (5 osób), Włoch (2), Belgii (1), Francji (1), Grecji (1), Holandii (1), Irlandii (1), Litwy (1), Niemiec (1), Polski (1) i Portugalii (1). Wygłoszono następujące referaty: Maurice Crosland (Wielka Brytania): *Organizacja chemii w dziewiętnastowiecznej Francji*; Antonio Amorim da Costa (Portugalia): *Portugalia – narodowy charakter a rozwój chemii w XIX stuleciu*; William Davies (Irlandia): *Zarys dziejów chemii w Irlandii*; Kostas Gavroglu (Grecja): *Nowe idee naukowe w XVIII i na początku XIX wieku w Grecji. Wstępny wykład*; Ernst Homburg (Holandia): *Proces powstawania niemieckiego chemika*; Gerrylyn K. Roberts (Wielka Brytania): *Chemiczne kształcenie w latach 1789–1939 w Wielkiej Brytanii*; Mudis Šalkauskas (Litwa): *Uniwersytet Wileński i początek chemicznych laboratoriów w Rosji*; Eugenio Torracca (Włochy): *Wczesne osiągnięcia chemii w latach 1840–1880 we Włoszech*; Brigitte Van Tiggelen (Belgia): *Ewolucja chemii w latach 1789–1939 w Belgii*; Walter Wetzel (Niemcy): *Początki kształce-*